

VÆRDISÆTNING AF
SOCIALT UDSATTE ALMENE BOLIGOMRÅDER

ARKITEKTONISK KULTURARV I TAASTRUPGAARD

HØJE-TAASTRUP KOMMUNE

VÆRDISÆTNING AF SOCIALT UDSATTE ALMENE BOLIGOMRÅDER

© Arkitektskolen Aarhus
Udført med støtte af Realdania

PROJEKTTEAM:

Jannie Rosenberg Bendsen
Ida Munksdal Elland
Mogens A. Morgen
Tom Nielsen
Simon Ostenfeld Pedersen
Sidse Martens Gudmand-Høyer, projektleder.

EKSTERNE KONSULENTER:

Anna Mette Exner
Medarbejdere: Siri Ax Berlin & Rikke Søndergaard

Projektet udføres af

AARHUS SCHOOL OF ARCHITECTURE

Med støtte fra

Grafik: WALK

FORORD

Arkitektskolen Aarhus sætter med projektet *Værdisætning af socialt udsatte almene boligområder* (VAB) fokus på de arkitektoniske kulturarvsværdier i 15 store almene boligområder.

De almene boliger er hjem for omtrent 1/6 af danskerne og udgør en stor del af det byggede miljø i Danmark. Derudover har den almene boligbevægelse været en drivkraft i udviklingen af boligarkitekturen og industrialiseringen af byggeriet i Danmark. Mange af de store, almene boligområder står i dag overfor en række udfordringer af fysisk og boligsocial karakter, som skal løses for at sikre attraktive lejligheder i fremtiden. Det gælder både de murede byggerier opført før 1960 og særligt montagebyggerierne fra 1960'erne og 1970'erne, hvoraf de fleste allerede er blevet renoveret en eller flere gange.

De almene boligbebyggelser er del af vores nationale arkitektoniske kulturarv, som der bør værnes om ved at bruge den aktivt i udviklingen af boligområderne.

I store almene boligbebyggelser med boligsociale udfordringer bliver bygningsrenoveringer og sociale helhedsplaner ofte kombineret med fysiske, strukturelle forandringer. Hermed ændrer man også bebyggelsernes arkitektur forstået bredt fra landskab til bygning. Ændringerne kan bestå af infrastrukturelle ændringer i bebyggelsen, nedrivninger af bygninger eller nybyggeri. Derudover bliver der arbejdet med skalering, opdeling og ændring af udearealer. Disse forandringer kan ændre bygningernes arkitektoniske udtryk radikalt og kan være en måde at ændre en bebyggelses image på.

Som udgangspunkt bør der tages bevidst stilling til den enkelte bebyggelses arkitektoniske kulturarvsværdier forud for større fysiske forandringer. Denne stillingtagen er særlig vigtig i de store, almene boligbebyggelser fra 1960'erne og 1970'erne, som i dag vurderes som socialt udsatte. Det skyldes, at de fysiske træk, som ofte er vigtige i et arkitektonisk kulturarvsperspektiv, kan synes at være direkte i modstrid med de ønsker, man har til disse boligområder i dag.

1960'ernes montagebyggerier er ofte anlagt ud fra en idealistisk grundtanke om den funktionsopdelte by, hvor store næsten monofunktionelle boligområder var visuelt og fysisk skærmet fra deres omgivelser samt orienteret indad, mod egne opholdsarealer. I dag ønsker man omvendt at få integreret boligområderne med de omkringliggende kvarterer i langt højere grad. Resultatet kan derfor være, at man søger at gennemføre ændringer i bebyggelserne, som til dels kan synes i modstrid med de arkitektoniske kulturarvsværdier. Det betyder ikke nødvendigvis, at vi skal bevare og restaurere i traditionel forstand. Derimod kan opmærksomheden på de særegne arkitektoniske kulturarvsværdier understøtte en bevidst stillingtagen til, hvordan der kan værnes om den enkelte bebyggelses bærende fortælling med henblik på at udvikle dens iboende kvaliteter og potentialer.

Målet er at sikre den bærende fortælling i forening med kommende forandringer af områderne, så kulturarven bliver et understøttende aktiv i udviklingen, og at boligområderne kommer til at fremstå med en styrket arkitektonisk kvalitet.

Mogens A. Morgen
Professor, Arkitekt MAA

INTRODUKTION

Arkitektskolen Aarhus har vurderet de arkitektoniske kulturarvsværdier i de 15 hårdeste ghettoer, som fremgår af regeringens *Liste over hårde ghettområder pr. 1. december 2018*.

FORMÅL

I nærværende rapport bliver vurderingen af Taastrupgaards arkitektoniske kulturarvsværdier præsenteret, ligesom det bliver undersøgt, hvordan bebyggelsen lever op til de aktuelle idealer og ønsker, som man typisk italesætter i forbindelse med omdannelsen af store almene boligområder i dag. Formålet med vurderingen er at skabe opmærksomhed på, hvordan bebyggelsens bærende fortælling fremadrettet kan anvendes i kommende fysiske forandringer af området.

Bebyggelsens arkitektoniske kulturarvsværdier er en kvalitet, der bør arbejdes videre med i den kommende udvikling, så Taastrupgaards særegne fortælling og værdier forenes med de nutidige behov for ændringer. Målet er for det første, at nærværende vurdering bliver anvendt strategisk i den fremtidige dialog mellem boligforening, kommune, Landsbyggefonden og rådgivere for derved at bidrage til en fælles forståelse af Taastrupgaards bærende fortælling. For det andet, at de beskrevne værdier kan blive rettesnor for, hvilke forandringer der foretages, og hvordan. Ved at tage udgangspunkt i de eksisterende arkitektoniske kulturarvsværdier kan man med en renovering sikre en bebyggelse, hvor det er dens egenart, historiske ophav samt oplevelsen af genkendelighed og identitet, der er med til at definere fremtiden.

METODE

Arkitektskolen Aarhus har udviklet en ny metode, der kombinerer vurderingen af boligbebyggelsernes arkitektoniske kulturarvsværdier med, hvordan de synes at leve op til nutidige idealer for denne type boligområder.

Bebyggelsens arkitektoniske kulturarvsværdier bliver vurderet i tre kategorier, kulturhistorisk, miljømæssig og arkitekto-

nisk værdi, der tager afsæt i de to officielt anerkendte værdisætningsmetoder indenfor kulturarv i Danmark, SAVE¹ (Survey of Architectural Values in the Environment) og VAF² (Vurdering af Fredningsværdier). Samtidig trækkes der på metoden til screening af kulturmiljøer SAK³ (Screening af Kulturmiljøer), der kombinerer kulturarvsværdier med kulturmiljøernes udviklingspotentialer.

I rapporten bliver vurderingen af kulturarvsværdier holdt op mod nutidige fokuspunkter i arbejdet med omdannelse af socialt udsatte store almene boligområder. Disse fokuspunkter er formuleret med afsæt i en række evalueringer og udgivelser⁴ samt nyligt gennemførte almene boligrenoveringer i Landsbyggefondens regi. I nærværende rapport bliver bebyggelserne vurderet i henhold til tre nutidige fokuspunkter: det første angår boligområdets tilpasning og sammenhæng med omgivelserne, det andet omhandler graden af funktionsblanding og det tredje vedrører variation i skala, formgivning og graden af overgange fra private til offentlige rum.

Med udgangspunkt i vurderingen af kulturarvsværdier og de nutidige fokuspunkter bliver rapporten afsluttet med en række anbefalinger, som peger på, hvad der særligt er væsentligt at have for øje i det fremtidige arbejde med udviklingen af boligområdet.

ET GRUNDLÆGGENDE SKISMA

Det har vist sig, at de idealer, som lå bag mange af de 15 bebyggelser, da de blev opført, er i modstrid med de nutidige idealer, som er knyttet til store, almene boligområder. Det er særligt de fysiske træk, som er af stor kulturhistorisk værdi, der viser sig at stå i kontrast til, hvad man i dag værdsætter arkitektonisk og miljømæssigt. Der ligger derfor en fremtidig opgave i at tænke de arkitektoniske kulturarvsværdier sammen med nutidige ønsker, og det på en måde, hvor umiddelbart modstridende dagsordner understøtter hinanden bedst muligt. I denne proces er det vigtigt at undersøge, hvilke værdier, der er vigtige at bevare i et længere fremtidigt tidsperspektiv.

Beskrivelserne er udtryk for en arkitektfaglig vurdering, der med fordel kan indgå i det videre dialog- og udviklingsforløb. Vurderingerne er baseret på eksisterende beskrivelser og udvendige besigtigelser af bebyggelserne. Vurderingerne er ikke udtryk for et facit, men skal ses som en anbefaling til, hvordan bebyggelsernes iboende egenskaber, kvaliteter og arkitektoniske kulturarvsværdier kan blive styrket fremadrettet. Vurderingerne bør indgå i den efterfølgende proces med boligforeninger, boligorganisationer, kommuner og rådgivere i udviklingen af områderne.

INDHOLD

Rapporten består af en kortlægning, en vurdering og en konklusion med anbefalinger.

BÆRENDE FORTÆLLING

Her opsummeres den samlede vurdering af bebyggelsens bærende fortælling sammen med en kort oplistning af de fysiske træk, som er vigtigst for, at denne fortælling kan aflæses i bebyggelsen.

KORTLÆGNING

Kortlægningen er en beskrivelse af boligbebyggelsen, som den ser ud i dag. Beskrivelsen er baseret på besigtigelser af bebyggelsernes ydre, og de fysiske træk som er væsentlige for vurderingen:

By og landskab

Her beskrives bebyggelsens placering i landskabet og bystruktur samt overgangen fra bebyggelsen til de nærliggende omgivelser.

Bebyggelsesplan – bygninger og udearealer

Her beskrives bebyggelsesplanen, den landskabelige karakter, formgivningen af bygninger og udearealer samt den interne infrastruktur.

Originalitet

Her beskrives bebyggelsens renoveringshistorie samt hvilke træk, der stammer fra da bebyggelsen blev opført, og hvilke der er senere ændringer.

VURDERING

Værdisætningen er baseret på eksisterende fysiske forhold og er vurderet i tre værdikategorier. Vurderingen i hver enkelt kategori rangeres fra 1 til 5, hvor 1 er den laveste værdi og 5 den højeste. Der er ikke foretaget indvendige besigtigelser, og vurderingen af bebyggelserne forholder sig kun til det udvendige.

Kulturhistorisk værdi

Tilskrives fysiske forhold, som viser noget om tidligere funktion, brug, idealer, byggeskikke og opførelsestidspunktet, men værdien tilskrives også ændringer over tid, som viser en udviklingshistorie.

Miljømæssig værdi

Den miljømæssige vurdering har fokus på forholdet mellem bebyggelsen og den omgivende by, mellem bygninger og udearealer, bebyggelsesplanens rumlige organisering og den landskabelige bearbejdning samt variationer i skala og brug i uderum. Der arbejdes med overordnede vurderinger, og der bliver ikke gået i detaljer omkring typer af beplantning, belægninger og lignende.

Arkitektonisk værdi

Tilskrives rumlige kvaliteter ved bebyggelsen som helhed, og ved de enkelte bygning-

ernes udformning og materialitet som f.eks. karakteristisk formgivning, proportionering, konstruktioner, skala, kompositioner, materialer, håndværk, lysforhold, atmosfære, funktionelle sammenhænge, detaljer samt sammenhænge og hierarkier.

NUTIDIGE FOKUSPUNKTER

Her beskrives, hvordan bebyggelsens arkitektoniske kulturarvsværdier og den bærende fortælling står i forhold til tre nutidige fokuspunkter, der samlet repræsenterer en række ønsker, som typisk fremføres nu om dage i forbindelse med strukturelle forandringer af store socialt udsatte almene boligområder. Registreringen i hvert enkelt fokuspunkt er rangeret fra 1 til 5, alt efter i hvor høj grad bebyggelsen synes at kunne leve op til fokuspunktet, hvor 1 er den laveste værdi og 5 den højeste.

Bymæssig integration

I hvor høj grad hænger bebyggelsen sammen med de omgivende områder visuelt, fysisk og funktionelt. Findes der tilbud, som kan tiltrække udefrakommende, eller infrastruktur som naturligt leder udefrakommende gennem eller ind i bebyggelsen.

Funktionsblanding

Er der en variation af tilbud i bebyggelsen udover boliger f.eks. skoler, erhverv, detail-

handel, café og lignende? Er der en variation i boligtyper i forhold til ejerformer og i forhold til de forskellige almene boligtyper: ældre-, ungdoms- og familieboliger?

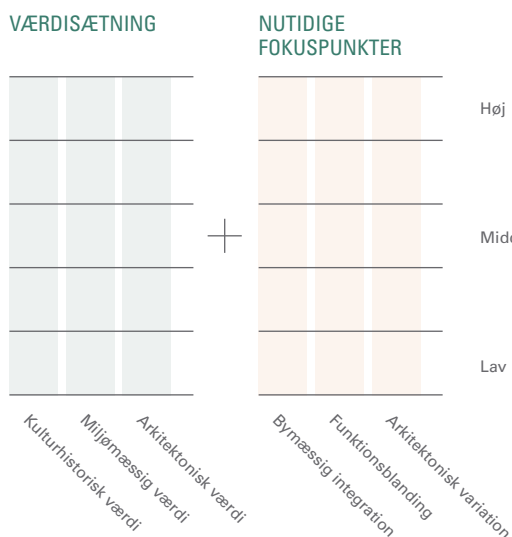
Arkitektonisk variation

Adskiller bebyggelsen sig væsentligt fra sine omgivelser arkitektonisk og skalmæssigt? Er der en variation i bebyggelsesplan, bygningsformer, formgivning og materialitet internt i bebyggelsen? Er der en variation i udearealernes opdeling i private, semi-private, halv-offentlige og offentlige områder?

ANBEFALINGER

Her anbefales, hvilke fysiske træk man bør være særlig opmærksom på ved kommende fysiske og strukturelle forandringer i bebyggelsen. Anbefalingerne er formuleret med afsæt i hvilke træk, der er væsentlige at fastholde for, at bebyggelsens bærende fortælling kan komme med ind i fremtiden, samt ud fra en forventning om, at man i bebyggelsen ønsker at øge graden af bymæssig integration, funktionsblanding og arkitektonisk variation.

EKSEMPEL PÅ VURDERINGS-DIAGRAM

REFERENCER:

- 1 Kulturarvsstyrelsen. *SAVE- Kortlægning og registrering af bymiljøers og bygningers bevaringsværdi*. Kulturarvsstyrelsen, 2011.
 - 2 Kulturarvsstyrelsen. "VEJLEDNING. Vurdering af Fredningsværdier." Kulturarvsstyrelsen, 2012.
 - 3 Morgen, M. A. & Pedersen, S. O (red.). *Screening af kulturmiljøer: Metodevejledning*. Arkitektskolen Aarhus, 2018.
 - 4 Bech-Danielsen, C. & Mechlenborg, M. *Renovering af almene boligområder: Evaluering af fysiske indsatser i perioden 2014-2016*. SBI 2017:11. Statens Byggeforskningsinstitut, 2017.
- Bech-Danielsen, C & Stender, M. *Fra ghetto til blandet by : danske og internationale erfaringer med omdannelse af udsatte boligområder*. Gad, 2017.
 - Bjørn, N. (red.). *Arkitektur der forandrer: fra ghetto til velfungerende byområde*. Gad, 2008.

TAASTRUPGAARD

HØJE-TAASTRUP KOMMUNE

Kommune:

Boligselskab:

Arkitekt:

Landskabsarkitekt:

Entreprenør:

Opført:

Renoveret:

Antal boliger og boligtyper:

Øvrige funktioner:

Antal beboere:

Høje-Taastrup Kommune

AKB (v. KAB)

Tage Nielsens Tegnesteue

Ole Nørgaard

Finn Wissenberg Aps

1973

Løbende siden 1980'erne. Senest i 2007-14 blev der renoveret badeværelser.

917 familieboliger fra 1 til 6 værelser

Fælleshus med café, skole, institutioner, genbrugsplads, garager og fritidstilbud

2698

DEN BÆRENDE FORTÆLLING

Taastrupgaard er et godt eksempel på de velfærdsvisioner, tanker og idealer, der lå bag de store almene montageboligbebyggelser, som var resultatet af industrialiseringen af byggeriet i 1960'erne. Bebyggelsen blev opført som led i udbygningen af Københavns forstæder ud fra idealet om en funktionsopdelt by, hvor bolig, erhvervsbyggeri og rekreation lå i adskilte områder.

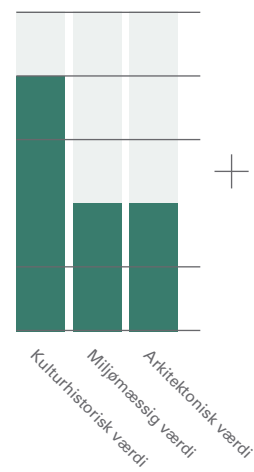
Taastrupgaard afspejler tidens ambitioner om rolige boligområder skærmet ved hjælp af terrænbearbejdning og beplantning samt idealet om gode, funktionelle lejligheder til alle uanset indkomst. Derudover skulle alle have adgang til grønne områder, luft og lys tæt på offentlig transport og institutioner. I Taastrupgaard kan man også se samtidens ideal om at adskille gående og kørende trafikanter i form af det forsænkede parkeringsareal langs vejen i nord, mens der kun er stier til bløde trafikanter mellem boligblokkene. Arkitektonisk er bebyggelsen ligeledes tidstypisk med beton som det primære byggemateriale og en stram bebyggelsesplan, hvor blokkene er orienteret mod egne rekreative opholdsrum.

**”ARKITEKTONISK ER BEBYGGELSEN
LIGELEDES TIDSTYPISK MED BETON
SOM DET PRIMÆRE BYGGEMATERIALE
OG EN STRAM BEBYGGELSESPLAN,
HVOR BLOKKENE ER ORIENTERET MOD
EGNE REKREATIVE OPHOLDSRUM”**

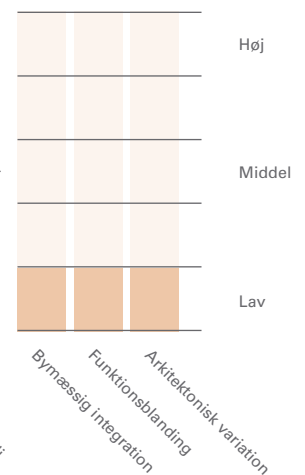
SÆRLIG VIGTIGT FOR DEN BÆRENDE FORTÆLLING:

- Bebyggelsesplanen med nærliggende institutioner samt den stringente disponering med variationer i blokstørrelser.
- Terrænbearbejdningen mod de store veje samt det omgivende grønne bælte i form af den beplantede jordvold, som via græsplæner flyder ind mellem blokkene. Terrænbearbejdningen i bebyggelsen anviser også et hierarki i brugen af udearealer til leg, kørende og gående trafik, samtidig med at terrænet flader ud mod de grønne områder mod øst.
- Bebyggelsens ensartede, industrialiserede udtryk, der ses i betonfacadernes modulære komposition samt i altan- og vinduesbånd, der afspejler idealerne om funktionalitet, rationalitet og lighedsprincippet bag bebyggelsen, hvor der indenfor det givne system er plads til variation, uden at helheden går tabt.

VÆRDISÆTNING

NUTIDIGE FOKUSPUNKTER

KORTLÆGNING

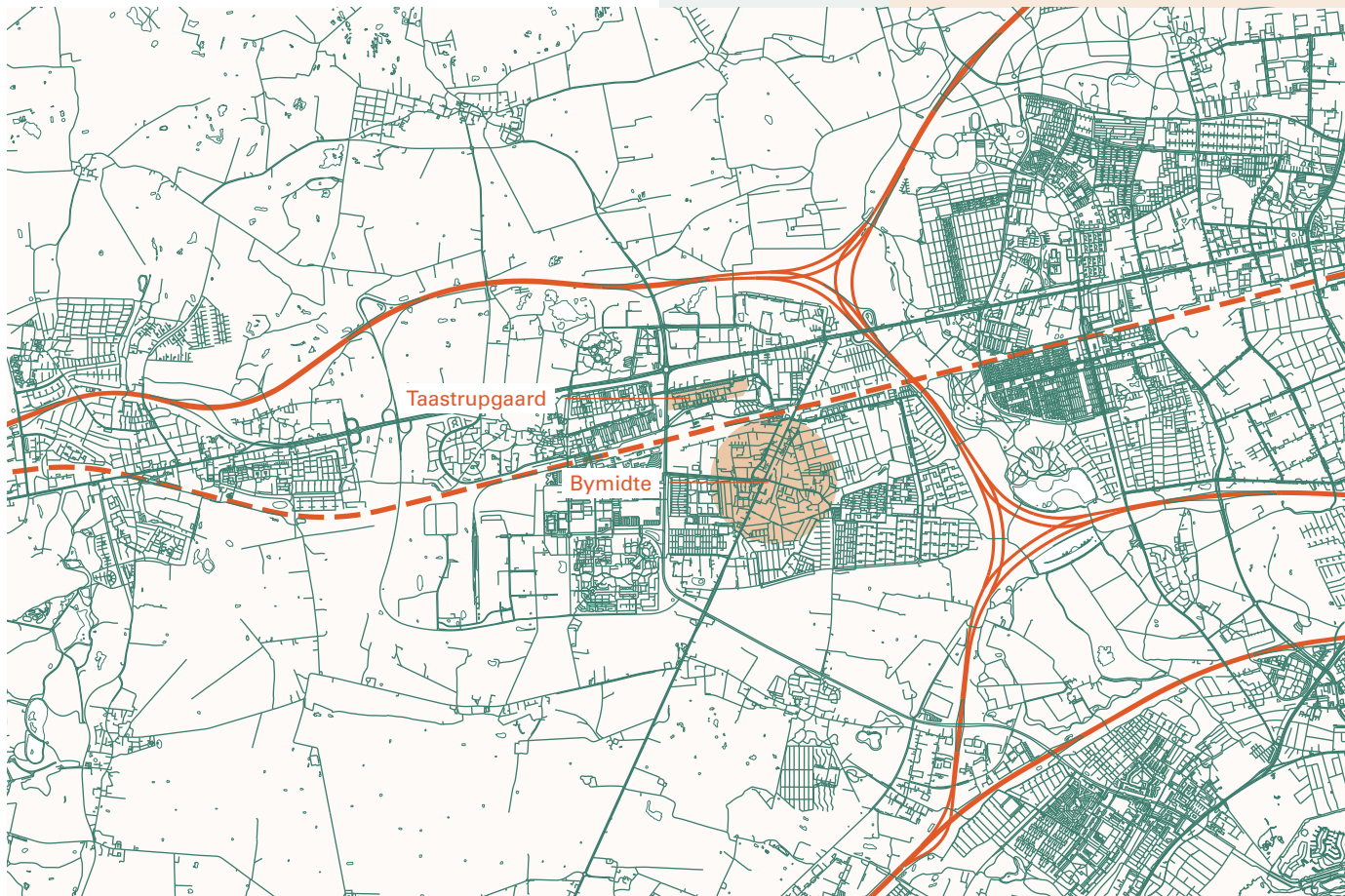
BY OG LANDSKAB

Taastrupgaard ligger umiddelbart vest for Taastrup. Området er præget af klart adskilte områder med forskellige typer boligbebyggelser i form af enfamiliehuse, etagebebyggelser og større almene boligbebyggelser samt områder med erhverv og industri. Detailhandelen er primært placeret langs Taastrup Hovedgade eller i butikcentre, f.eks. City 2. Taastrupgaards nærområde gennemskæres af hovedveje. Bebyggelsen ligger mellem to S-togstationer på linje B og umiddelbart mod nord ligger Roskildevej, den gamle kongevej, som er en vigtig indfaldsvej til København samt Holbækmotorvejen.

0 Km 4 Km

Motorvej
Jernbane

Taastrupgaard ligger som en udvidelse af Taastrup i en selvstændig enklave. Bebyggelsen ligger tæt på jernbanen mod syd og mod nord tæt på et erhvervsområde.

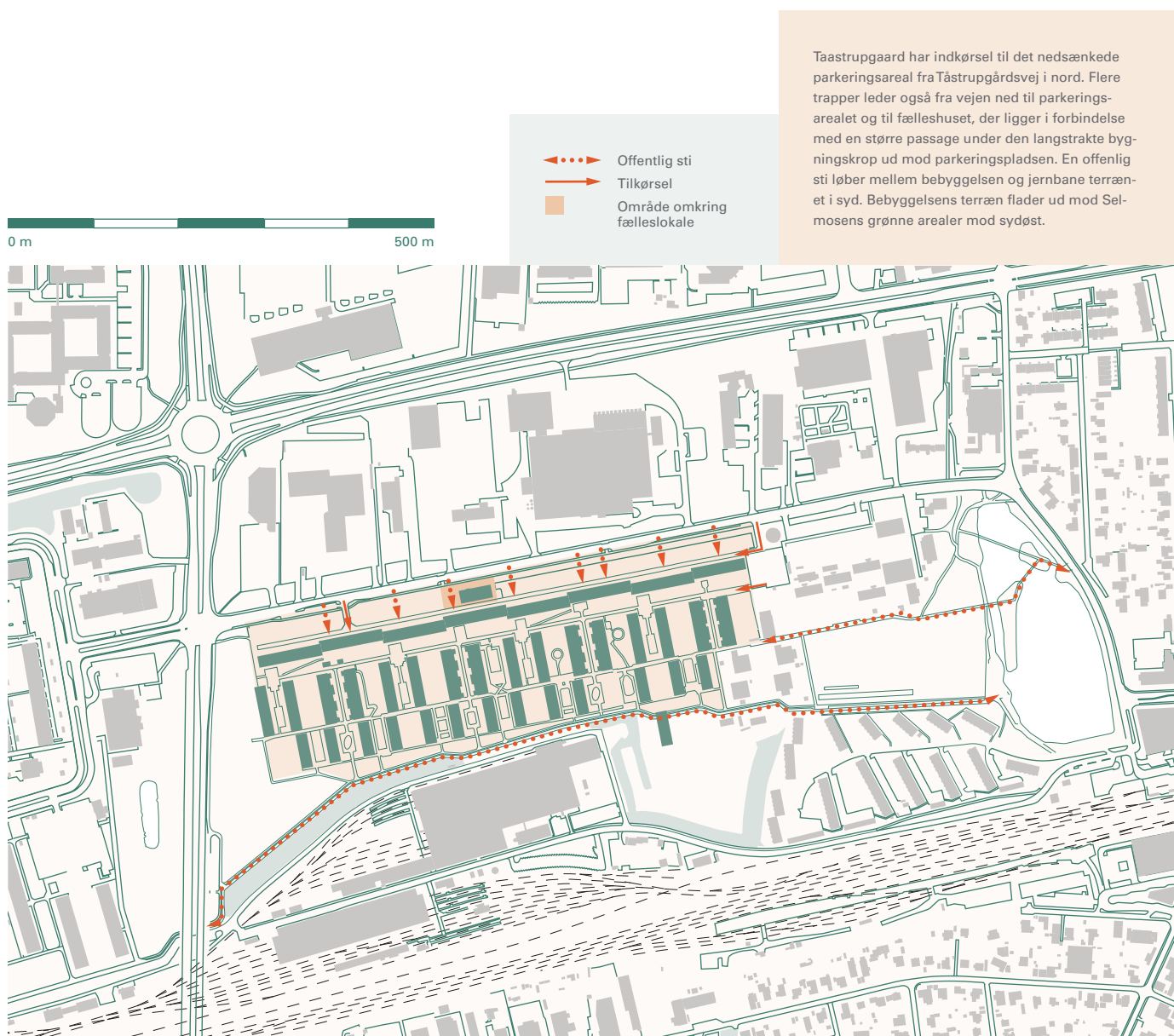

Taastrupgaards langstrakte bebyggelse er udlagt i et tydeligt bearbejdet terræn. Mod nord afgrænses bebyggelsen af en sammenhængende, nedsænket parkeringsplads mod Taastrupgårdsvej. En langstrakt bygningskrop med indgang i første sals niveau afskærmer de bagvedliggende blokke fra vejen. På den modsatte side af vejen ligger et erhvervsområde. Bebyggelsen støder mod syd op til et DSB-depotområde og togskiner adskilt af et hegn og grønt område. Mellem DSB's arealer og bebyggelsen ligger en offentlig sti.

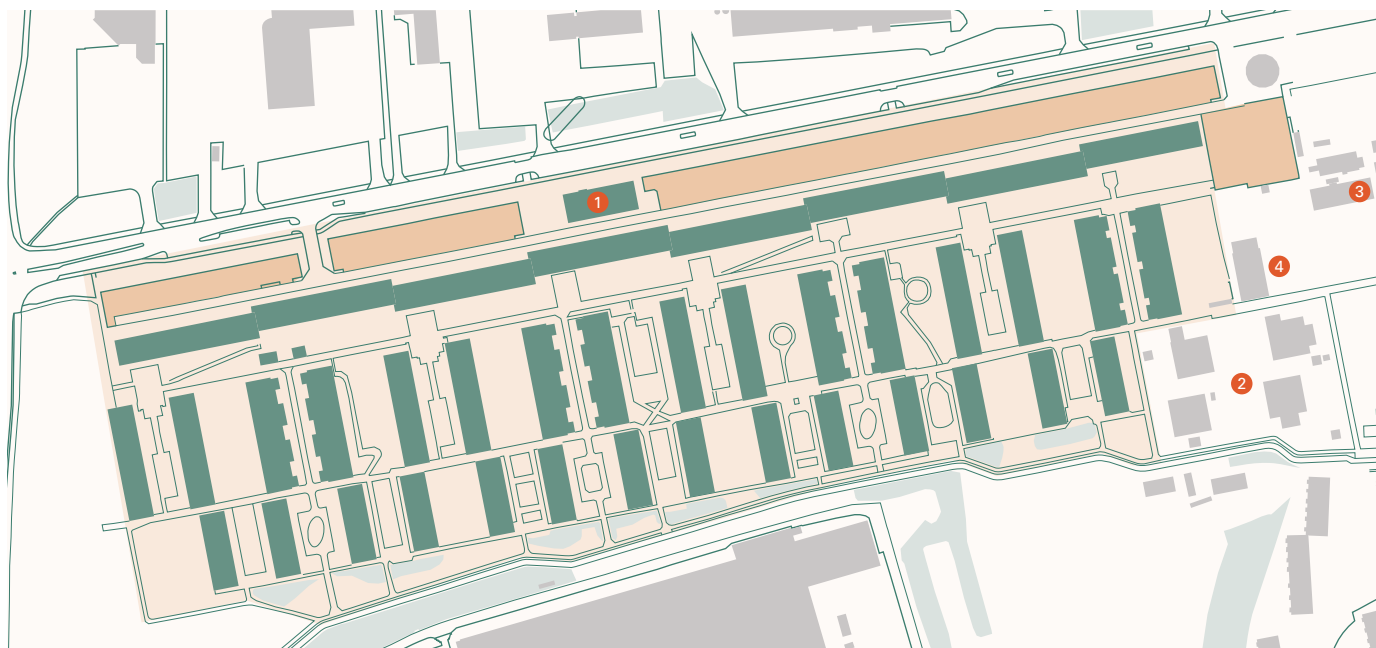
Mod vest er bebyggelsen skærmet mod trafikken på Hveens Boulevard af en beplantet jordvold, og herfra falder terrænet ned mod øst, hvor der ligger en genbrugsplads, skolebygninger og et grønt område omkring Selsmosen.

Den forsænkede parkeringsplads. Taastrupgårdsvej mod nord ligger bag beplantningen til venstre i billedet.

BEBYGGELSESPPLAN – BYGNINGER OG UDEAREALER

I Taastrupgaard er der et klart hierarki i den interne infrastruktur. Der er fire øst-vestgående primære veje/stier. Langs med Taastrupgaardsvej er der bilvej med parkeringspladser. Herefter er der indenfor den lange blok en asfalteret vej, hvor bilkørsel er mulig. Imellem de korte blokke er en befæstet sti med trappeforløb. Og langs sydsiden af de korte blokke er en ubefæstet sti. De fire langsgående stier forbindes med de korte blokke via grønne arealer eller korte befæstede stier/veje.

1	Fælleshus	Boligområde
2	Institutioner	Parkering
3	Tidl. skole	
4	Genbrugsplads	

0 m 200 m

Bebyggelsen består dels af otte forskudte og sammenbyggede blokke på fire etager over en etage i terræn, hvor der tidligere var parkeringskælder, dels 30 korte stokke i tre etager, der ligger på tværs og er organiseret langs to hovedstier i en øst-vestlig retning.

Taastrupgaard er udover parkeringsarealet udlagt med et klart hierarkisk stisystem med fire stier på langs af bebyggelsen samt med mindre stier på tværs. Mellem blokkene er mindre befæstede arealer og grønne opholdsområder i forskellige niveauer, forskellige typer legepladser samt borde og bænke til ophold, nogle steder er der private haver. Bebyggelsen har et fælleshus med cafe og et lille torv foran, som ligger tæt på åbningen i stueetagen i den lange stok, der fungerer som en hovedindgang til området. Mod nordøst ligger en varme-central og genbrugsplads.

Alle bygninger er opført af betonelementer, der trods senere bemaling, er tydelige. Bygningerne har lave, helvalmede tage, og er på havesiden karakteriseret ved lange, gennemgående vinduesbånd med åbne altaner.

Umiddelbart overfor fælleshuset med café er underetagen i den lange blok samt i de bagvedliggende blokke åbnet og indrettet til erhverv/kontor.

Boligerne i de korte stokke placeret længst mod nord er placeret i på en parterreetage lig den langstrakte blok mod parkeringsarealet.

Grønt areal mellem de lave blokke.

ORIGINALITET

Bebyggelsesplanen er i store træk velbevaret, mens de grønne områder mellem blokkene er blevet renoveret og har fået nyt inventar.

Der er dog sket flere ændringer af bebyggelsen gennem tiden. Den tidligere overdækning af parkeringen er fjernet, og basen ud mod parkeringspladsen samt i blokkene umiddelbart midt i bebyggelsen er blevet beklædt med tegl. Alle boligblokkenes betonelementer på facaderne er siden opførelsen blevet overmalet flere gange, og blokkene har fået nye tagformer. Der er nogle steder sket mindre ændringer i forbindelse med markering af indgange og små tilbygninger. Etagehøjder og bygningskroppene er i øvrigt bevaret.

Taastrupgaard inden renovering.
© Byhistorisk Samling og Arkiv i Høje-Taastrup Kommune.

VURDERING

KULTURHISTORISK VÆRDI

By og landskab

Den kulturhistoriske værdi ved Taastrupgaard er relateret til beliggenheden i Taastrup, som blev udbygget efter rammerne, var beskrevet i Fingerplanen i 1947. De grundlæggende principper i Fingerplanen var, at byggeri skulle placeres omkring fem infrastrukturelle hovedårer til København, de fem fingre. Områderne mellem de bebyggede fingre blev udlagt til grønne områder, agerbrug og mindre bystrukturer.

Bebyggelsens store størrelse afspejler desuden, at det her ikke var individet, men derimod fællesskabet, som var bygherre.

Der er også kulturhistorisk knyttet til, at bebyggelsen indgår i et af de mest tydelige eksempler på den funktionsopdelte by i Danmark, præget af at bolig-, erhvervsbyggeri og rekreation ligger i særskilte områder adskilt af store hovedveje eller grønne kiler. Målet var, at de nye forstæder skulle fungere som selvstændige byer, hvor man kunne leve et helt liv ved at bevæge sig mellem arbejde og rekreation tilbagetrukket i store boligområder. Placeringen af Taastrupgaard er netop karakteriseret ved, at bebyggelsen er placeret mellem store veje og erhvervsområder med kun få fysiske og visuelle forbindelser til andre bolig- og byområder.

Bebyggelsesplan

Der er også kulturhistorisk værdi knyttet til den stringente og stramme bebyggelsesplan, der vidner om 1960'erne og 1970'ernes almene montagebyggeri opført efter vedtagelsen af montagecirkulæret i 1960, som blev vedtaget af regeringens økonomiudvalg. Cirkulæret fik afgørende indflydelse på dansk boligbyggeri, og omhandlede en effektivisering af byggeprocessen uden sidestykke i historien. Serieframstilling, præfabrikation og rationaliserede arbejdsgange var midlerne til at skabe et stort antal boliger på kort tid og samtidig etablere et velfungerende produktionsapparat.

Som resultat af cirkulæret blev det i første omgang besluttet at opføre fire store planer: Ballerupplanen, Sydjyllandsplanen, Gladsaxeplanen og så Albertslundplanen, som var det eneste lave byggeri. Efterfølgende blev der i løbet af 1960'erne og 1970'erne opført mange tusind lejligheder i bebyggelser af industrialiserede betonelementer. Bebyggelserne har i eftertiden fået tilnavnet kranforsbyggerier, og disse var således ikke kun resultatet af en arkitektfaglig bearbejdning, men snarere af udviklingen inden for det nye industrialiserede byggeri – og af et politisk ønske om at afhjælpe bolig manglen, som havde været et problem siden efterkrigsårene.

Der er sat skærmteglsbeklædning på parterre-etagen og de oprindelige betonelementer er blevet malede. I forbindelse med hovedindgangen og fælleshuset ved parkeringsarealet er der etableret kontorer i parterreetagen.

Indgangsside i en af de korte blokke.

De korte blokke har altaner enten mod øst eller vest. Her har stuelejlighederne egne haver.

Kransporsplanerne bestod af stokke i forskellig længde udlagt i en oftest retvinklet komposition, anlagt efter hensyn til produktion, opførelse og montering af elementer snarere end til terræn- og omgivelsestilpassede. I Taastrupgaard kan kransporet ses i bebyggelsesplanen, hvor alle blokkene er lagt i en fast struktur med en regelmæssig afstand, der muliggjorde en rationel, industrialiseret og hurtig opførelse af boligblokkene ved hjælp af kraner.

Tidens og Taastrupgaards bebyggelsesplaner bærer også præg af den stigende bilisme og deraf ønsket om mere plads til parkeringspladser. Heraf kom ligeledes ønsket om at adskille den gående og kørende trafik, hvilket også kan ses i Taastrupgaard, hvor der er en tydelig adskillelse af kørende og gående trafik. De tidligere parkeringspladser i stueetagen i den lange blok er blevet nedlagt og omdannet til et parterre med blandt andet garager og kontorlokaler. Ombygningen er tydeligt markeret med skærmtegl på facaden, og fortæller dermed ikke kun om de oprindelige idealer, men også om nyere tiders forestillinger om et godt boligområde.

Derudover er der kulturhistorisk værdi knyttet til det tidstypiske arkitektoniske formsprog, som i 1960'erne og begyndelsen af 1970'erne ligeledes blev underordnet den industrielle produktion og nye konstruktionsmåder. Karakteristisk for tidens bygningskroppe er de enkle og klare former uden dekorationer, hvilket også kan ses i Taastrupgaards boligblokke. Formsproget er rationelt betinget og afspejler den industrielle fremstillingsform. Facaderne er komponeret af rette linjer, ensartet vinduessætning og lige rækker af ensartede altaner. Facaderne er relativt lukkede på indgangssiden, mens havesiden er åbnet op af altaner. At blokkene er et elementbyggeri, kommer til udtryk i både konstruktioner og materialer i kraftige dimensioner og retvinklet geometri, som er gentaget i forskellige skalaer. De ensartede og detaljeløse betonelementer er anvendt i hele bebyggelsen.

Senere tiders arkitektoniske idealer og forståelse af, hvad der definerer en god bolig, kommer til udtryk i de malede facader, de valmede tage og moderniseringen af udeområderne samt fælleshuset.

Samlet vurderes Taastrupgaards kulturhistoriske værdi at være middel til høj.

VÆRD AT BEVARE:

- Den stringente bebyggelsesplan med institutioner, fælleshus, garager og med boligblokke i forskellige længder placeret takfast omkring en hierarkisk infrastruktur.
- Placeringen af parkeringsarealer og kørende trafik mod nord.
- Terrænbearbejdningen, der dels skærmer bebyggelsen mod de store veje, dels flader ud mod det grønne område mod øst samt understøtter hierarkien i infrastrukturen.
- Bebyggelsens industrialiserede og sammenhængende udtryk med facademoduler i beton samt altan- og vinduesbånd.

Den største af de to indre primære stier er asfalteret og bilkørsel er muligt. Terrænet stiger brat op til private haver langs stueetagen i den lange blok.

Den mindste af de to indre primære stier. Stien har flere trappeløb.

MILJØMÆSSIG VÆRDI

By og landskab

Den miljømæssige værdi ved Taastrupgaard er knyttet til afskærmningen af bebyggelsen mod de store omgivende veje, særligt mod vest. Der er også miljømæssig værdi knyttet til det store terrænfald i bebyggelsen, der giver mulighed for variationer i højden i landskabet. Beplantningsbæltet langs vest og syd samler bebyggelsens mange blokke til en helhed og skaber sammenhæng mellem disse og de grønne rum i bebyggelsen.

Bebyggelsesplan

Derudover er der miljømæssig værdi knyttet til variationen i skalaen i de grønne rum mellem boligblokkene med forskellige udformede legepladser, opholdsrum med bænke og borde samt de individuelle haver i tilknytning til lejlighederne i stueetagen. Der er også miljømæssig værdi i hierarkiet i bebyggelsens underum, der understreges af den vekslende skala, og giver en variation af rumlige oplevelser inden for den stramme og rationelle bebyggelsesplan. Herudover er der ligeledes miljømæssig værdi relateret til stisystemet med de to centrale og langsgående stier, der leder til vekslende visuelle kig på tværs af blokkene og til lange perspektiviske kig på langs. Hertil kommer variationen mellem private haver, semi-private udearealer mellem blokkene og de mere offentlige arealer i kanten af bebyggelsen, der flyder ud i det grønne træk i forbindelse med Selsmosen. Der er også miljømæssig værdi knyttet til de ældre træer i bebyggelsen.

Samlet set vurderes den miljømæssige værdi at være lav til middel.

VÆRD AT BEVARE:

- Terrænforskellene i selve bebyggelsen, herunder at udearealerne flader ud og åbner sig mod Selsmosen i øst
- Variationen i underummenes skala og grad af privat, semi-privat, halv-offentlig og offentlige karakter.
- Afskærmningen fra de store veje, særligt i vest samt beplantningen mod øst og syd.
- De ældre træer i bebyggelsen.

Sti langs støjvold mod Hveens Boulevard.

Terrænet stiger fra nord mod syd.

ARKITEKTONISK VÆRDI

By og landskab

Den arkitektoniske værdi er overordnet knyttet til bebyggelsen som helhed, der fremstår som et samlet hele med en klar opdeling og organisering både i forhold til omgivelserne og internt i bebyggelsen.

Bebyggelsesplan

Bebyggelsen er præget af en konsekvent formgivning, der skaber velproportionerede rum mellem blokkene. Homogeniteten og enkelheden i formsproget giver beboerne mulighed for at sætte deres eget præg på deres bolig. Variationen understreges tillige af det store terrænfald internt i bebyggelsen, der nedbryder den store skala og giver mulighed for en anderledes udformning af landskabet afhængigt af, hvor de enkelte rum er placeret i bebyggelsen.

Strukturen er på den ene side præget af et gentagende og anonymt system af genkendelige bygningselementer, og på den anden side af beboernes personlige valg af indretning af haverum og altaner. Strukturen får således et menneskeligt præg gennem beboernes indtagelse af uderummene. Dette understreges af de grønne områders variation i form af forskellige legepladser og udformning af gård- og haverum.

Den enkelte boligblok fremstår med en klar formgivning, hvor de sammenhængende vindues- og altanbånd understreger bygningens horizontalitet og det helvalmede tag på klassisk vis afslutter bygningskroppen. Den enkelte lejlighed markeres ved hjælp af vertikale, hvidmalede fremspring. Det ensartede udtryk på indgangssiderne brydes af variationen i lejlighedernes vinduesformater og forskellige brystningshøjder, der tillige skaber rytme på facaden. De store vinduespartier på havesiderne giver lys i lejlighederne, og sammen med de store altaner er der tæt forbindelse mellem ude og inde. Der er fra størstedelen af lejlighederne udsigt til grønne områder enten med kig mellem blokkene eller mod voldene.

Samlet vurderes den arkitektoniske værdi at være lav til middel.

VÆRD AT BEVARE:

- Den stringente helhedsplan, hvor placeringen af blokke i forskellig længde sammen med terrænforskelle, angiver et hierarki i uderum og infrastruktur, der veksler mellem offentlige arealer til semi-private og private arealer.
- Den konsekvente orientering af blokkene med indgangsfacader mod nord og øst samt altaner mod syd og vest.
- Det homogene arkitektoniske udtryk med facader i beton-elementer og med altan- og vinduesbånd.
- Facadernes modulære fremtræden, der medvirker til at opbryde de lange facader.

De ubrudte tagflader fremstår markante og som samlende element.

Terrænet er bearbejdet op mod sydsiden af den lange nordlige blok. Stuelejlighederne har egne haver.

NUTIDIGE FOKUSPUNKTER

Taastrupgaard er et velbevaret eksempel på de store almene montagebebyggelser fra begyndelsen af 1970'erne, som siden er blevet renoveret og ændret, da disse bebyggelser var udtryk for andre idealer og ønsker, end dem som i dag typisk beskrives i forbindelse med de store almene montageboligbebyggelser.

I dag er der ofte ønske om en højere grad af bymæssig integration, funktionsblanding og arkitektonisk variation i de store almene bebyggelser. Dette skal gerne ske gennem fysiske og visuelle forbindelser til de omkringliggende områder. Derudover er der større opmærksomhed på at etablere forskellige typer boliger i områderne f.eks. almene ældre- og ungdomsboliger samt andre ejerformer. Der efterspørges i dag ligeledes andre funktioner udover boliger f.eks. butikker, erhverv eller kulturinstitutioner, som kan trække andre ind i

boligbebyggelsen. Ligeledes efterspørges der ofte en større variation af tilbud i udearealerne, nedbrydning af skala og større bearbejdning af privat, semi-privat, semi-offentlig og offentlige områder.

Taastrupgaard er relativt velbevaret med den samme bebyggelsesplan og det samme arkitektoniske udtryk som ved opførelsen.

FYSISKE TRÆK AF VIGTIGHED FOR NUTIDIGE FOKUSPUNKTER:

BYMÆSSIG INTEGRATION

- Taastrupgaard er i ringe grad integreret med de omkringliggende kvarterer særligt mod syd, vest og nord.
- Mod øst åbner bebyggelsen sig, og her er placeret teater, institutioner og skole. Skolen er dog lukket.
- Beboerhuset, hovedgennemgangen i basen samt åbningen af basen mod nord vender ud mod Taastrupgårdsvej, der dog er hævet i forhold til bebyggelsen og dermed er svært tilgængelig.

Graden af bymæssig integration vurderes samlet at være lav.

FUNKTIONSBLANDING

- Der er kun almene familieboliger i bebyggelsen. Det er en kvalitet, at disse spænder fra 1 til 6 værelser.
- Der er kun få tilbud til udefrakommende i bebyggelsen som café og nærliggende institutioner.

Graden af funktionsblanding vurderes samlet at være lav i Taastrupgaard.

ARKITEKTONISK VARIATION

- Taastrupgaard fremstår som et selvstændigt og meget stort boligområde i forhold til de nære omgivelser.
- Taastrupgaards arkitektoniske udtryk er ensartet, og der er få variationer i skala.
- Terrænforskellene i bebyggelsen giver variation i bebyggelsen.
- Taastrupgaard har mange udeopholdsrum, men funktionerne i disse er forholdsvis ensartet.

Graden af arkitektonisk variation vurderes at være lav.

ANBEFALINGER

Tanken bag nedenstående anbefalinger er at sikre Taastrupgaards bærende fortælling i forening med kommende forandringer, så den arkitektoniske kulturarv kan blive et aktiv i udviklingen. Anbefalingerne er formuleret med udgangspunkt i, at man typisk ønsker at højne de store almene boligområders evne til at leve op til de tre nutidige fokuspunkter: bymæssig integration, funktionsblanding og arkitektonisk variation gennem fysiske og strukturelle forandringer af den eksisterende bebyggelse. Anbefalingerne peger på hvilke fysiske træk, der med fordel både kan arbejdes videre med og værnes om i forbindelse med, at man skaber forandringer ud fra målsætninger og idealer, som kan synes i direkte modsætning til de tanker, som lå bag de store almene betonelementbebyggelser fra 1960'erne og 1970'erne som Taastrupgaard. Anbefalingerne bør fungere som et afsæt i den videre dialog om udviklingen af bebyggelsen mellem boligselskab, afdelingsbestyrelse, beboere, rådgivere og kommune.

Den bærende fortælling og de fysiske kendetegn, som afspejler de oprindelige tanker og idealer bag bebyggelsen, er overvejende velbevaret i Taastrupgaard. Det anbefales, at man er opmærksom på:

- At bebyggelsesplanens stringens og arkitektoniske udtryk angiver et klart hierarki i infrastruktur, bevægelsesformer og brugen af udearealer og fremtræder som et system indenfor, hvilket der er mange variationer. Det anbefales, at det klare hierarki i infrastruktur og uderum forsat kan aflæses i strukturen, hvis man laver strukturelle forandringer som nedrivning af blokke eller tilføjelse af nye bygninger.
- At terrænbearbejdningen, herunder særligt terrænfaldet fra vest til øst og åbningen mod øst forsat kan opleves. At volden i vest skærmer bebyggelsen mod trafikken, samt at terrænforskellene medvirker til perspektiviske og rumligt varierede oplevelser ved bevægelse rundt i bebyggelsen.
- At der forsat kan opleves et hierarki i opholdsrum i udearealerne, der spænder fra private haver, leg, mindre ophold og større grønne områder med træer og beplantning, selvom disse programmeres og bearbejdes yderligere.
- At bebyggelsens fremtræden som en helhed i kraft af det modulære, industrialiserede udtryk i kraft af altan- og vinduesbånd samt betonfacaderne er karakteristisk i bebyggelsen, som et system indenfor hvilket, der kan arbejdes med tilføjelser og variationer.

